נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו': טומאה בעזרה מנלן? א"ר אלעזר כתוב אחד אומר °את משכן ה' טמא וכתוב אחד אומר °כי את מקדש ה' טמא (אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים) וקראי מיתרי הא מיצרך צריכי דתניא ר' אלעזר אומר אם נאמר 'משכן' למה נאמר 'מקדש' ואם נאמר 'מקדש' למה נאמר 'משכן' אילו נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משכן יהא חייב שהרי משוח בשמן המשחה ועל מקדש לא יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משכן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משכן לא יהא חייב, לכך נאמר משכן לכך נאמר מקדש רבי אלעזר הכי קא קשיא ליה (א) מכדי *משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן (נכתוב או אידי ואידי 'מקדש' או אידי ואידי 'משכן', משכן ומקדש למה לי שמע מינה תרתי) בשלמא מקדש איקרי משכן דכתיב °ונתתי משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב °ונסעו הקהתים נושאי המקדש ההוא בארון כתיב אלא מהבא °ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב °ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן: והשתחוה או ששהה כדי השתחואה: אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין, לא שהה לא איכא דמתני לה אסיפא: או ששהה בכדי השתחואה מכלל דהשתחואה גופה בעיא שהייה אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע"ג דלא שהה והכי קאמר השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחואה בהך השתחואה דכלפי חוץ חייב היכי דמי השתחואה דאית בה שהייה והיכי דמי השתחואה דלית בה שהייה? דלית בה שהייה זו כריעה בעלמא היא דאית בה שהייה פישוט ידים ורגלים וכמה שיעור שהייה? פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר"ש בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני ואמרי לה ר"ש בר נחמני: חד אמר כמימריה דהאי פסוקא (ב) וחד אמר כמויכרעו לסיפא °(וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו) *ת"ר קידה על אפים וכן הוא אומר °ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר °מכרוע על ברכיו השתחואה זו פישוט ידים ורגלים וכן (ג) אומר °הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה: בעי רבא צריך שהייה למלקות או אין צריך שהייה למלקות: לקרבן גמירי שהייה, למלקות לא גמירי שהייה

או

טומאה בעזרה מנלן. מי שנטמא בעזרה מנלן דמיחייב הא לא קריכא "ולא יטמאו את מחניהם" (במדבר ה) שכבר טימא: שבחוץ כו'. שנטמא מבחוץ: קדושת עולם. שאין אחריה היתר במות: אשכחן מקדש דאיקרי משכן כו'. כדמפרש לקמן: ונתתי משכני בתוככם. *כל הניתן בתוככם קרי משכן: ההוא בארון כתיב. שהיו הקהתים נושאין את הארון והשולחן והמנורה והמזבחות שהם דברים המקודשים: לא שנו. דבהשתחויה כל דהו אפי' לא שהה בה כדי השתחויה חייב: אלא שהשתחוה כלפי פנים. לצד מערב: אבל השתחויה כלפי חוץ. למזרח אין זו השתחויה ואי שהה כדי השתחואה מיחייב משום שהייה ואי לא, לא: והכי קאמר השתחויה כלפי פנים. כל דהו או שלא השתחוה ושהה כדי שיעור חיוב השתחואה דהנך כלפי חוץ דבעי שיעור חיוב: ארצה. משמע לשון שיטוח: למלקות. אם התרו בו שלא לעמוד ועמד פחות מכדי שהייה:

*נטמא בעזרה. תימה אמאי לא קתני שתים שהן שש דהא מצרכינן קרא בגמרא לטומאה שבפנים ויש לומר דמתני' לא איירי אלא בטומאה שבחוץ: מה"מ. מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א איסורא בעלמא הוא דאיכא: תנהו ענין לטומאה שבפנים. וא"ת עונש שמעינן אזהרה מנין ויש לומר מולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) דמשמע אפי' נטמא בפנים ולא כמו שפירש בקונטרס דולא יטמאו משמע שנטמא בחוץ ולא נטמא בעזרה דאותו כבר טימא ומיהו מעיקרא דבעי מנהני מילי משום דכיון דאכתי לא מייתר האי קרא לית לן לאוקומה לא יטמאו אלא בנטמא מבחוץ לאשכחן דהזהיר בו הכתוב במקום אחר דכתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעיקרא לא בעי כלל אלא לענין כרת אבל אזהרה פשיטא ליה דאיכא דלא יטמאו משמע דנטמא בפנים דהא כתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה אבל קרא דכרת משמע דאיירי באותו שראוי להתחטא קודם שיטמא משכן: קדושתו קדושת עולם. פירש בקונטרס שאין אחריה היתר במות וקשה דא"כ תפשוט מהכא דסבר רבי אליעזר דקידשה לעתיד לבא ולספרים דגרסי נמי רבי אלעזר תקשה דבפרק קמא דחולין (דף ז.) אמר איסתמיטתיה דאמר ר' שמעון בן אליקים משום רבי אלעזר בן שמוע קדושה ראשונה וכו' ולא קידשה לעתיד לבא ויש לפרש קדושת עולם שהאריכו בקדושה יותר מ"ג לפי שאין ראוי לחזור ולקדש אלא באותו מקום קרי ליה קדושת עולם: או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן. משמע הכא דאף על גב דמקדש איקרי משכן לא גמרי מהדדי אי לאו דכתיבי קראי יתירי וכן בסוטה בפרק היה מביא (דף טז. ושם) דמצריך התם קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן בפרק שני שעירים (יומא סז:) מדבר המדברה לרבות נוב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפרק טרף בקלפי (שם דף מד. ושם) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (שם דף נג.) גבי מעלה עשן ותימה דבפרק קמא דחולין (דף כב. ושם) גבי לוים בפנים דרשינן יכול אף שילה ובית עולמים כך תלמוד לומר לעבוד עבודת עבודה וגו' לא אמרינן אלא בזמן שהעבודה בכתף אלמא אי לאו קרא הוה גמרינן מהדדי וכן גבי עירובין (דף ב: ושם) גבי שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד נפקא לן היכל מדאיקרי משכן מקדש ומקדש משכן ושמא קים ליה להש"ס בעירובין ובחולין שיש אהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדרשה אחרינא ומיהו קשה כיון דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אמאי לא ידעינן שפיר בכל דוכתא תרווייהו מחד קרא כמו חיה ובהמה שזו בכלל זו ורביעו חיים כהן היה מחלק דדבר שאינו תלוי בקדושת מקום כההיא דעירובין ובחולין התם סגי בחד קרא לשניהם אבל במתניתין דתלוי בקדושת מקום לא גמרי מהדדי מטעמא דמפרש ר' אלעזר וכן בההוא דיומא דנעשים בפנים הוי בקדושת מקום ושילוח שעיר המדבר בא מכלל חבירו שנעשה בפנים וכן ההיא דסוטה דצריך קרקע המשכן ואית דל"ג הכא ליכתב או אידי ואידי מקדש וכו' אלא גרסי מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש מקדש ומשכן למה לי וקשה דא"כ ר' אלעזר אמורא חולק על רבי אלעזר תנא דרבי אלעזר קאמר בהדיא דלא גמרינן מהדדי ואומר הר"ר שלמה מדרויי"ש דלר' אלעזר נמי אית ליה דגמירי מהדדי משום דמשכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן וה"פ דמילתא אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כלומר כיון דאיצטריך למיכתב תרווייהו משום טומאה שבפנים כדקאמר ר' אלעזר אמאי שני קרא בדיבורא ליכתיב או תרווייהו משכן או תרווייהו מקדש ומשני אילו נאמר מקדש בתרווייהו הייתי אומר דלהכי איכתיב קרא תניינא למעוטי משכן דלא נימא משכן איקרי מקדש וחייב ולא לטומאה שבפנים וכן אי הוה כתיב משכן בתרווייהו ה"א דאתא למעוטי מקדש להכי כתוב משכן ומקדש והשתא בחד קרא סגי והוה ידעינן תרווייהו מדמקדש איקרי משכן אלא ע"כ אתא חד קרא לטומאה שבפנים וקשה מכל הנהו שהבאתי שמצריך תרי קראי ובההיא דסוטה ל"ג בקונטרס נוב וגבעון לפי שלא היו סוטות שותות שם כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קיב.) וא"ת מ"ש דגבי המדבר המדברה מצריך לרבות נוב וגבעון טפי מבהנך *וי"ל משום דבההוא ענינא כתיב כפורת והזה אל הכפרת דמשתעי בארון ובנוב ובגבעון לא היה ארון אבל קשיא לריב"א הא גבי מעלה עשן נמי כתיב כפרת ונראה לו דגבי שילוח שעיר המדבר כתיב שילוח מחנה ולכך איצטריך ריבוי דאפשר דאין קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותרו הבמות: קידה על אפים. תימה השתחואה נמי אשכחן על אפים דכתיב (בראשית מח) ויוצא יוסף אותם מעם ברכיו וישתחו לאפיו ארצה (ישעיה מט) אפים ארץ ישתחוו לך (במדבר כב) ויקוד וישתחו לאפיו וי"ל דמגמרא אית לן קידה על אפים ומייתי דאשכחן נמי בקרא הכי:

תלה

[שייך לעיל במשנה יד:]

כט א מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' כב:
ל ב מיי' שם הל' כג:
לא ג מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה יג:
לב ד מיי' שם הל' יג ופ"ו מהל' עכו"ם הלכה ו:
לג ה מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' כד:

◆

רבינו חננאל

מתני' נטמא בעזרה ונעלמה ממנו הטומאה כו'. מנה"מ כי המיטמא בעזרה ושהה שם חייב מדכתיב את מקדש ה' טמא וכתיב נמי את משכן ה' טמא. אם אינו ענין האי קרא דכתיב את (משכן) [מקדש] ה' טמא כשנטמא בחוץ דהא כתיב את משכן ה' טמא. תנהו ענין לטומאה שבפנים. דהא תרווייהו משכן ומקדש אקרו. משכן שנאמר ונתתי משכני בתוככם. ותרווייהו אקרו מקדש שנאמר ועשו לי מקדש וכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן שמעת מינה תרתי. ש"מ דאע"ג דמשכן נמשח ומקדש לא נמשח. ומקדש קדושתו קדושת עולם ומשכן לאו קדושתו קדושת עולם לענין טומאה שניהן שוין. וש"מ כשם שחייבין בטומאה בחוץ. כך חייבין בטומאה שבפנים. וארון נמי אקרי מקדש שנאמר ונסעו הקהתים נושאי המקדש: פיסקא השתחוה או שהה כדי השתחויה. אמר רבא לא שנו אלא בהשתחויה כלפי חוץ אבל בהשתחויה כלפי פנים אע"ג דלא שהה חייב. השתחויה שאין בה שהייה זו היא כריעה בלבד. אבל פישוט ידים ורגלים זו היא השתחויה שיש בה שהייה. וכמה שיעור זו השהייה חד אמר כשיעור קריאת זה הפסוק כולו וכל בני ישראל רואין ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחו להודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו. וחד אמר כשיעור קריאתו מן ויכרעו אפים ארצה עד סוף הפסוק. ת"ר קידה על אפים. כריעה על ברכים. והשתחויה זו פישוט ידים ורגלים

א) כו' פישוטי מקראי:

א) אולי צ"ל כולהו איפשיטו מקראי

תורה אור

במדבר יט
שם

[בעירובין פרש"י באופן אחר היותר מבואר]

רש"ל מ"ז

עירובין ב.

ויקרא כו
במדבר י
שמות כה
דה"ב ז

ברכות כד.
מגילה כב:
מלכים א א
בראשית לז

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכדי משכן כצ"ל ס"א מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן תרי קראי למה לי אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים בשלמא כו': (ב) שם פסוקא וכל בני ישראל וכו' לעולם חסדו וחד אמר כמו מויכרעו לסיפ': (ג) שם וכן הוא אומר:

כמו אלא י"ל רש"ל